

La divertida maduresa de Terenci

JOAN JOSEP ISERN

NARRATIVA

Terenci Moix, *El arpista ciego*. Editorial Planeta. Barcelona, 2002.

La publicació, ara fa sis anys, d'*El amargo don de la belleza* demostrava que l'obra de Terenci Moix –extensíssima i plena de registres ben variats– s'anava endinsant per un tombant nou i diferent. Un tombant que, al meu parer, era el fidel reflex de la situació de maduresa personal i literària de l'autor. En aquestes mateixes pàgines, parlant de l'esmentat llibre, aquest comentarista destacava aleshores el fet que, per primera vegada, la mirada de l'autor s'encarnava en un personatge, si no senil, sí almenys notòriament allunyat de les rauxes i les fagositats pròpies de la joventut.

La publicació, dos anys després, d'*Extraño en el paraíso*, la tercera –i desitjo que no la darrera– entrega de les seves memòries accentuava aquesta impressió de recompte, aturada i mirada enrere en què semblava instal·lat Moix. *Chulas y famosas*, d'ara fa un parell d'anys, no va ser més que un rebrot del Terenci *tremendo* que tant agrada a un altre segment del seu públic i que tan estimables beneficis crematístics li proporciona tot i que penso que no afegirà ni un mil·límetre a la talla de la seva figura literària. Una figura literària que no és la primera vegada que reivindico com la d'un escriptor molt remarcable al qual la fama mediàtica que s'ha sabut guanyar a pols no l'ha privat d'anar deixant-nos una bona sèrie de llibres que algun dia caldrà analitzar i valorar en conjunt com realment es mereixen.

PERCEPCIÓ DE MADURESA
En aquesta hipotètica llista d'obres imprescindibles de Terenci Moix crec que hi haurà un lloc ben notori per a *El arpista ciego*, la darrera de les seves novel·les. Un text elaborat al llarg de cinc anys –Terenci és un pencaire dels que escriuen i reescriuen continuament els llibres que tenen entre

mans– i en el qual s'accentua aquesta percepció de maduresa a la qual em referia més amunt.

El arpista ciego, subtitulada encertadament com “una fantasía del regnam de Tutankamon”, és sense cap mena de dubte el text que recull la quinta essència del que fins ara ha estat l'obra de Terenci Moix. Vull dir amb això que agradarà amb bogeria els incondicionals de l'autor i donarà als seus detractors un argument més de suport a les seves posicions. El que sí que és molt clar és que, com passa també en la majoria dels llibres de l'autor, la franja de lectors que quedin indiferents serà summament petita.

ICONOGRAFIES

A *El arpista ciego* retrobem la frescor i l'impacte que l'any 1968 ja vam experimentar en llegir *La torre dels vicis capitals* (una autèntica bomba posada enmig de l'esmortèit panorama literari del país). D'aquella època inicial hi retrobem també ara la cura per les iconografies hereves

Retrobem la frescor i l'impacte de Moix que, el 1968, vam experimentar amb 'La torre dels vicis capitals'

del *technicolor* que tres anys després, el 1971, posava en circulació amb la injustament oblidada *Món masclé*. En aquestes aventures fantàstiques que, des del punt de vista de la cronologia, se situen en la continuació d'*El amargo don de la belleza* hi ha el Terenci que adora escoltar les converses de les veïnes en la botiga de les seves ties al carrer de Ponent tal com ens ho explica a *El peso de la paja*. També hi ha el tractament esperpèntic tan propi de la trilogia *Garras de astracán*, *Mujercisimas* i *Chulas y famosas*. I també (no podia ser altrament si parlem de

Terenci Moix ha tornat a ambientar una novel·la a Egipte

recopilacions) a *El arpista ciego* hi ha el Moix amant dels mites de la gran pantalla: el Sabú d'*El ladrón de Bagdad*, els diàlegs de *Lo que el viento se llevó*, la figura emblemàtica de Sal Mineo o el tribut a les pel·lícules de l'època daurada dels estudis Disney, molt especialment *Peter Pan*.

Amb tots aquests elements dins de la coctelera el

dit en relació al que opinaran els seus incondicionals i els seus detractors.

Per si a algú li pot interessar he de dir que a mi, personalment, *El arpista ciego* m'ha agradat tant per la percepció de llibre compendi que ja he comentat com per l'elevada dosi de desvergonyiment i de llibertat creativa de la qual l'autor fa gala. El cant a la vida i a la tolerància que hi ha en les seves pàgines es combina perfectament amb la melodia de fons que travessa el llibre que és el de la lluita contra el pas inexorable del temps i la seva conseqüència més cruel: l'oblit. I precisament em sembla que l'encant més remarcable del llibre és que aquesta reflexió sobre el temps la protagonitzin tres personatges adolescents: un faraó desconcertat, un flautista enamorat i un arpista cec i aclaparat per la tristor. I, al costat d'aquest trio, un esclatant repartiment de veïnes trapasseres i sense pèls a la llengua, d'animals que parlen amb els homes i de déus que puguen i baixen dels seus palaus celestials a la terra per empastifar-se amb les misèries dels ciutadans.

FATIGA I DIVERSIÓ

Acabo la lectura d'*El arpista ciego* amb una doble sensació: de fatiga i de diversió. Potser no és el llibre que recomanaria a algú que no coneix res del Terenci per començar a entrar en el seu món. Però sens dubte sí que el posaria entre els vuit o deu llibres seus absolutament imprescindibles.

LLIBRES RECUPERATS

Un savi català

ORIO IZQUIERDO

Pere Elies i Busqueta, *Un literat de gran volada: Ramon Vinyes i Cluet*. Rafael Dalmau. Barcelona, 1972.

Pere Elies i Busqueta signa la *Vida i obra d'un berguedà exemplar*. Com queda clar a la falsa portada, aquest és el tercer títol amb què el llibre s'ofereix al lector, després de *Biografia de Ramon Vinyes i Cluet (1882-1952)* i del que encapçala la coberta, *Un literat de gran volada*. A les solapes, un text signat per l'Agrupació del Berguedà de Barcelona ens avisa que la biografia va ser guardonada dues vegades, al Centenari dels Jocs Florals de la Llengua Catalana a París l'any 1959 i, refeta, el 1966, amb motiu del cinquantenari de la coronació de la Mare de Déu de Queralt. La versió que finalment se'n va publicar el 1972 va ser “redactada de nou amb dades noves i notes pòstumes, precises”, de l'autor, i l'edició va ser possible gràcies a una subscripció popular i a la col·laboració de l'Ajuntament de Berga, la Diputació de Barcelona i la Caixa d'Estalvis Sagrada Família de Barcelona.

Encapçala l'obra, sota el títol *Ofrena*, un sonet de Pere Elies dedicat al seu biografiat. Després, Pau Vila signa “A guisa d'introducció, el Ramon Vinyes del meu record”, un text construït amb paràgrafs independents, cadascun dels quals evoca un contacte amb el personatge, sobretot a la seva llibreria de Barranquilla, a Colòmbia. És com a llibreter que l'immortalitzarà Gabriel García Márquez.

UNA PETITA ANTOLOGIA

Elies estructura la biografia en dinou capítols breus i documentats. Els dos primers permeten posar les cartes sobre la taula: què pretén i com va conèixer el seu home (“el poeta, l'autor teatral, el periodista, el crític, el prosista, el conferenciant, el pensador, l'escriptor integral, el viatger, el combatent, en tres mots: el Mestre sembrador”). Meticulós, l'autor repassa genealogia, infància i “inquietuds i primers brots literaris”, després, els primers èxits juvenils, l'estada a París i el projecte americà. Elies embasta dades i textos de Vinyes, i la biografia esdevé així, alhora, una petita antologia, única. De les estrenes teatrals a la Barcelona dels anys vint, en reporta el ressò que se'n va fer la premsa de l'època, Eduard Nicol, Domènec Guansé o Carles Capdevila. Els anys trenta són anys “de crític, periodista, orador, autor i combatent”. Després, el gener del 1939, emprèn el camí del Rosselló, de Tolosa, de París, i el 1940 novament de Colòmbia. L'any 1950 tornarà a Barcelona, on viurà “desenganys, goigs, labor i els darrers dies”. Elies dedica el penúltim capítol a fer recompte de l'obra i dels homenatges pòstums, i el darrer és una cloenda emotiva per a aquest “home d'idees amples, de pensaments profunds, d'acció justa, de temperament auster, de tractament dolç i jocós ensems, i, home d'obra literària transcendental”. De tant en tant, algun editor en recupera un volum de contes. Si sabeu buscar i no us falta la sort, encara els podreu llegir.